

UDK 681.2

STANDARTLASHTIRISH OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI AMALGA OSHIRISH VOSITASI

Kodirova Shahnoza Salomovna

Buxoro muhandislik-texnologiya instituti

K va OOT fakulteti 116-22 MSMSM guruhi talabasi

e-mail: shaxigiza@mail.ru

ANNOTATSIYA

2015 yilda Birlashgan Millatlar tashkiloti Bosh Assambleyasi (BMT) 196 mamlakat barqaror rivojlanishning 17 ta global maqsadini (keyingi o‘rinlarda BRM deb yuritiladi) qabul qildi, ularning asosiy yo‘nalishlaridan biri atrof-muhitga antropogen yukni kamaytirishdir. Oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish chiqindilar va ifloslantiruvchi moddalarni hosil qilish orqali ishlab chiqarish bosqichida ham, saqlash va tashish sharoitlarining yetarli emasligi sababli oziq-ovqat mahsulotlarini yo‘q qilishda ham, ishlab chiqarish maqsadlarida energiya iste‘mol qilishda ham atrof-muhit holatiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Standartlashtirish barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishda alohida o‘rin tutadi, buning tasdig‘i standartlarni ishlab chiqish va qabul qilishdir, ularning standartlashtirish ob‘ektlari atrof-muhitni boshqarish tizimlari, organik mahsulotlar ishlab chiqarish, ekologik yorliqlar, ehtiyotkor ishlab chiqarish, yashil mahsulotlar, yashil texnologiyalar.

Kalit so‘zlar: barqaror rivojlanish maqsadlari, Birlashgan Millatlar tashkiloti, Global shartnoma, atrof-muhitni muhofaza qilish, oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish, standartlashtirish.

ANNOTATION

In 2015, the United Nations General Assembly (UN) 196 countries adopted 17 global Sustainable Development Goals (next to what is called BRM), one of the main areas of which is to reduce the anthropogenic burden on the environment. Food production has a significant impact on the state of the environment, both in the production phase by generating waste and pollutants, and in the elimination of food due to insufficient storage and transportation conditions, as well as in the consumption of energy for production purposes. Standardization occupies a special place in the

implementation of Sustainable Development Goals, confirmation of which is the development and adoption of standards, the objects of their standardization are environmental management systems, the production of organic products, environmental labels, careful production, green products, green technologies.

Keywords: *Sustainable Development Goals, United Nations, Global agreement, Environmental Protection, food production, standardization.*

Hozirgi vaqtda yuqori tezlik, tez o'zgarishlar va ko'plab yangi texnologiyalarning paydo bo'lishi vaqti deb atash mumkin. Texnologiya bizning hayotimizga jiddiy ta'sir qiladi va barcha sohalarda keng ko'lamlı o'zgarishlarga olib keladi: bir tomondan, odamlarning turmush darajasi oshadi, ular yangi imkoniyatlarga ega, boshqa tomondan, iqtisodiy ko'rsatkichlar poygasida insoniyat jiddiy global muammolarga duch kelmoqda, ulardan biri har yili ortib borayotgan antropogen ekologik yuk. Bugungi kunda har qanday usul bilan farovonlik va yuqori iqtisodiy ko'rsatkichlarga erishishni ta'minlab, kelajak avlodlar qaysi dunyoda yashashi, ishlashi va rivojlanishi haqida o'ylamay qo'yildi, atrof-muhitni muhofaza qilishga yetarlicha e'tibor bermaslik hozirgi va kelajakdagi ekologik ofatlar va ijtimoiy inqirozlarni keltirib chiqaradi. Shubhasiz, aytilgan muammoni hal qilish uchun butun insoniyat – turli mamlakatlar, kompaniyalar va har bir insonning birgalikdagi sa'y-harakatlari talab etiladi.

Shuning uchun 2015 yilda Birlashgan Millatlar tashkiloti Bosh Assambleyasi tomonidan 196 mamlakat barqaror rivojlanishning 17 ta global barqaror rivojlanish maqsadlari (keyingi o'rinlarda BRM deb yuritiladi) qabul qildi, ularning asosiy yo'nalishlaridan biri atrof - muhitga antropogen yukni kamaytirishdir. Barqaror rivojlanish kontseptsiyasi ekologiya, iqtisodiyot va jamiyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni aks ettiradi. Barqarorlik haqida gapirganda, jamiyatning hozirgi ehtiyojlari va ularni qondirish keyingi avlodlar uchun oqibatlarsiz amalga oshiriladigan rivojlanishni tushunish kerak, bu esa boshqalarni hisobga olmasdan bitta muammoning yechimini ko'rib chiqishning iloji bo'lmagan kompleks yondashuvni nazarda tutadi.

Birlashgan millatlar tashkilotiga a'zo davlatlar sodiqligini yana bir bor tasdiqladilar va natijada 2030 yilga kelib o'z yo'nalishlarida Real taraqqiyotni ta'minlash maqsadida ularni o'zlarining milliy dasturlariga kiritdilar. Dunyo bo'ylab biznes ham atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida faol mavqega ega. BMT tomonidan ishlab chiqilgan va dunyoning 166 mamlakatidan 9200 ta kompaniya tomonidan imzolangan global shartnoma biznes tomonidan barqaror rivojlanish bo'yicha korporativ va ijtimoiy javobgarlik bo'yicha xalqaro tashabbusdir. BMTning global shartnomasi BRM yutuqlari sohasidagi biznesning javobgarligini tavsiflovchi 10 ta printsipni o'z ichiga oladi, unga ko'ra barqaror rivojlanish uchun biznes inson

huquqlari va xodimlarning huquqlarini himoya qilishni ta'minlashi, o'z faoliyatida ekologik tamoyillarni amalga oshirishi kerak.

Ushbu tamoyillar strategiya darajasida ham, barcha biznes jarayonlarini amalga oshirish darajasida ham hisobga olinishi kerak, faqat ushbu yondashuv kompaniyaning va umuman butun dunyo hamjamiyatining iqtisodiy, ekologik va ijtimoiy maqsadlari o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashi mumkin. Shubhasiz, ishlab chiqarish jarayonida chiqindilar va ifloslantiruvchi moddalar paydo bo'lishi, tayyor mahsulotni saqlash va tashish uchun tavsiya etilgan sharoitlardan chetga chiqish, ishlab chiqarish maqsadlarida energiya iste'moli natijasida atrof-muhit holatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadigan ishlab chiqarish sifatida oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish issiqxona gazlari chiqindilariga olib keladigan printsiplarga rioya qilishi kerak. BRMga erishishni ta'minlash.

Yuqorida aytilganlarning barchasini inobatga olgan holda, olib borilayotgan tadqiqotlarning maqsadi standartlashtirish faoliyati bilan ta'minlangan oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishda BRM sotish bo'yicha ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilishdir. Maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar hal qilindi:

- BRM manfaatlarining oziq-ovqat ishlab chiqarish faoliyati natijalari va ushbu faoliyatning atrof-muhitga ta'siri bilan kesishishi sohalari aniqlandi;
- oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish va korxonalarni oziq-ovqat biologik xomashyosi bilan ta'minlashda BRM amaliy sotilishi baholandi;
- oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishda BRMni sotish vositasi sifatida standartlashtirishning roli aniqlandi.

BRM manfaatlarining oziq-ovqat ishlab chiqarish faoliyati natijalari va ushbu faoliyatning atrof-muhitga ta'siri bilan kesishadigan sohalari aniqlash uchun 17 BRM tahlili o'tkazildi, unda ularning oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish bilan kesishishi (to'liq yoki qisman) sohalari, shuningdek ularni amalga oshirish mexanizmlari aniqlandi.

Ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, o'n yetti BRMdan yettitasini oziq-ovqat sanoati korxonalari ishlab chiqarish faoliyati davomida amalga oshirishi mumkin. Amalga oshirish yo'llari sifatida atrof-muhitni boshqarish tizimlarini sertifikatlash, organik mahsulotlarni ishlab chiqarish va sertifikatlash, ishlatilgan barcha turdagi resurslarga tejamkor munosabatda bo'lish, yangi innovatsion ishlab chiqarish texnologiyalarini yaratish uchun fan va texnikaning zamonaviy yutuqlaridan foydalanish, suv biologik resurslarini sun'iy ravishda ko'paytirish.

BRM erishishda standartlashtirish vositalaridan foydalanish ekologik toza mahsulotlar sifatini shakllantirish va infratuzilmasining asosiy elementlaridan biri bo'lib, bunday mahsulotlar sifatini ta'minlashning asosiy asosini belgilaydi.

Shubhasiz, BRM tomonidan boshqariladigan iqtisodiy o‘shiga erishish mumkin, bu atrof - muhitga zarar etkazmaydi va ijtimoiy muammolarni hal qilishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Shabarin, A.A. *Purification of drinking water from fluorides by reverse osmosis* / A.A. Sha- barin, V.N. Vodiakov, A.V. Kotin, O.A. Kuvshinova, Yu.I. Matyushkina // *Bulletin of the Universi- ty of Mordovia*. 2018. No. 1. P. 36–47.

2. GOST R 56407-2015. *Lean manufacturing. Basic methods and tools*, dated 27.05.2015 No. 488-st: date of reference 2015-06-02 [Electronic resource]. URL: <https://docs.cntd.ru/document/1200120649> (accessed: 19.02.2022).

3. GOST R 58577-2019. *Rules for establishing standards for permissible emissions of polluting substances by projected and operating economic entities and methods for determining these stand- ards*, dated 8.10.2019 No. 888-st: date of reference 2020-01-01 [Electronic resource]. URL: <https://docs.cntd.ru/document/1200168569> (accessed: 19.02.2022).

4. *The mechanism of taxation of harmful emissions: an analysis from the standpoint of an insti- tutional approach* [Electronic resource]. URL: https://www.finjournal-nifi.ru/images/FILES/Journal/ Archive/2020/2/statii/02_2_2020_v12.pdf (accessed: 20.02.22).

5. *Renewable energy sources (RES). Renewable energy (Green Energy) is energy from perma- nent sources* [Electronic resource]. URL: <https://neftegaz.ru/tech-library/energoresursy-toplivo/141763-vozobnovlyaemye-istochniki-energii-vie/> (accessed: 10.03.2022).

6. Sokolov, A.Yu. *Study of structural and mechanical properties of biopolymers in order to obtain a capsule-type product* / A.Yu. Sokolov, D.I. Shishkina // *Bulletin of VSUIT*. 2021. No. 1. P. 248–252.